

Apróságok Jászai Mari életéből.

A csirke és a sas.

Mikor Jászai Mari a Nemzeti Színházhoz került, legelső fellépései nem hozták meg azt a sikert, amelyet várt. A Kolozsvárról jött egyszerű kisleányt nem mindjárt vették észre és bizony-bizony megtörtént, hogy nagyobb, de különösebb hatást nem ért jelenése után, szomorúan támaszkodott az egyik kulissza falához s könnyei némán gördültek szeméből. Egyszer *Bercsényi Béla*, a Nemzeti Színház egyik tagja megszánta a szomorkodó kisleányt és megkérdezte, miért hullatja könnyeit.

— Hogyne sírnék, — panaszkolta meghatóttan, — mikor tegnap is, meg tegnapelőtt is a kis naiva milyen hatalmas tapsot kapott és az én nagy jelenetemet szinte észre sem vették.

— Sohase busulj ezért kisleányom, — vigasztalta *Bercsényi Jászai Marit*. — Látnod, azok csak csirkék. Már most, mi lehet a csirkéből? Legföljebb tyúk. Te pedig leányom, sasfióka vagy. Ennek a fejlődése tovább tart, de végtére is ő lesz ám — a madarak királya.

A harmadik asszony.

Lapozgatva a hatvanas idők színlapját, az egyik darab műsorán így olvassuk:

Harmadik asszony: Jászai Mari.

És most az ország, a színművészet első asszonyát temeti.

Színésznő katonaládalával.

Jászai Mari 1866-ban, mint markotányosné, résztvett a königgrätzi ütközetben. Ez a magyarázata annak, hogy egy év múlva, amikor beállított a kolozsvári nemzeti színházhoz, katonaládalával cipekedett az intendáns folyosójára. Az intendáns nem találta ott, a koffer meg nehéz volt, kint hagyta hát a folyosón és ő maga beült az irodába. Nagy volt *Eszterházy Kálmán* grófnak, az akkori intendánsnak a csodálkozása, mikor irodája elé érve, katonaládat talált ajtaja előtt és azon nagy betűkkel a következő nevet olvasta: *Frau Vidor Kassai*.

Nem sokáig kellett azonban törni a fejét, mert alig hogy belépett szobájába, csinos fiatal asszony fogadta a következő szavakkal:

— A színházhoz akarok szerződni.

— De hát kicsoda ön, tulajdonképpen? — kérdezte az intendáns.

— *Jászai Mari* vagyok, *Kassai Vidorné*. Az intendánsnak megtetszett az ismeretlen színésznő határozott fellépése és ő maga is átvéve a katonás tempót, egy-kettő kiállította a szerződést.

Jegyzet az anyakönyvben.

Jászai Mari 1850-ben született. Az egyik régebbi lexikon születése évüül az 1849-ik évet jelöli meg. *Jászai Mari* sohasem pa-

naszkodott azért, hogy a lexikon egy évvel öregítette. Nem vette elő keresztlevelét, amelynek másolata jelenleg Szász Károly levelesládájában van. Pedig elővehelte volna és dicsekedhetett volna vele, mert a keresztlevelével jegyzetrovatában olyan megjegyzés van, amilyennel nem mindenki büszkélkedhetik. Az a szári pap, *Kiss József* egyik utóda, *Hérics* plébános ugyanis a következőket írta az anyakönyv jegyzet-rovatába: *Ebből a kislányból lett a nemzeti színészet egének legfényesebb ragyogású csillaga, Jászai Mari*. A jegyzet azután belekerült a később kiállított keresztlevel-másolatba is.

Érdekes feljegyezni *Jászai Mari* eredeti családi nevét. Atyját, aki községi hajdu volt, valószínűleg ácsmesterségével kapcsolatosan németesen és kissé elferdítetten *Kripl Józsefnek* nevezték. *Krippe* magyarul jászolt jelent. Ebből lett azután *Jászai*. Édesanyja neve: *Keszey Julia*.

Jászai Mari és az orvos.

*Jászai Mari*hoz egy alkalommal így szólt egyik orvosa:

— Drága művésznő, csakhogy ismét egészségben láthatom. Most már majd én vigyázok magára s meg fogja látni, hogy ezentul nem dől egyhamar ágynak. Friss, jó egészségben fog járni-kelni s gyönyörködtetni művészetével még sokáig a publikumot.

Jászai Mari halvány mosollyal, kezével gyengéden megérintve az orvos karját, csak ennyit mondott:

— *Doktor ur, hagyja el. Szavalni én jobban tudok.*

Jászai, a lelkes honleány.

Jászai Mari nemcsak mint nagy művésznő él a magyar köztudatban, hanem mint minden hazafi s nemzeti akciónak lelkes istápolója is. A Petőfi-kultusznak talán senki sem állt olyan buzgón szolgálatába, mint ő és ezt az érdemét jutalmazta a Petőfi Társaság akkor, amikor *Jászai Mari* a tagjai sorába választotta.

Sok évvel ezelőtt a Vérmezőn *Martinovich* és társai kivégzésének színhelyén a magyar demokrácia első vértanuinak halála évfordulójakor, az ott cirkáló rendőr hajnalban észrevette, hogy a nyílt mezőn hatalmas babérkoszorú van. Csak később derült ki, hogy *Jászai Mari* helyezte el ezt a koszorút, hódolata jeléül a magyar demokrácia vértanui iránt.

A háboru alatt *Jászai* minden módon igyekezett a katonákon segíteni. Eladta ékszereit, ruháit és szíjjelezottta köztük. Ő maga hihetetlen szerényen élt. Rudolftéri lakásában ugyszólván egyedül töltötte napjait, cselédje sem volt, s ő maga tisztogatót benne.

zsarnokságról szó ott, ahol egymilliónyi ember önként jelentkezik egyetlen pártba, hárommillió egyéb szervezetekbe és huszmilliónyi polgárt az állam ellenőriz és védelmez. Ha a történelemben valaha volt demokratikus uralom, vagyis népállam, akkor a miénk az. (*Viharos tetszés.*)

A mi demokráciánk azonban nem lemondásra kész, nem gyáva és nem hizeleg a tömegek nemtelen ösztöneinek, nem is olyan demokrácia, amely örökké fél és különösen akkor ijed meg, ha egyszer egy kis bátorsága volt, nem is liberalizmus,

amely a nemzeti közösség kategóriáin és az érdekek harcán fölülte levőnek érzi magát. Mindezeket mi visszautasítjuk, mint méltatlanokat az olasz nép erőnyehez. *Karhágo* csupán planéta a történelem egén, *Róma* azonban ma is még igen nagy állócsillag a látóhatáron. Itt vagyunk még és ha néha meg is hajlunk, lelkünk nem hajlik meg. Utunkon megpihenhetünk, de nyomban újra nekiindulunk. A fasizmus ezt az előnyomulást rendszeresen, erővel és szenvedélyesen folytatni fogja, amíg elérte minden célját.

A magyar delegáció nagy sikereket ért el a nemzetközi filmkongresszuson.

Herriot közoktatásügyi miniszter beszéde.

Páris, okt. 4.

(*Saját tudósítónktól.*) A párisi nemzetközi filmkongresszus megnyitó ünnepsége után a különböző bizottságok megkezdték a munkát. Tulzsfeltség következtében előfordult az a helyzet is, hogy az egyes delegátusokat több bizottságba osztották be. Nyolc bizottságot létesítettek. A hatodik bizottságban *Forró Pál* dr., a Magyar Nemzeti Filmegyesület főtitkárnak memo-randumra került tárgyalás alá, amely az európai és az amerikai irodalmi, társadalmi és esztétikai izlés és kultúra kapcsolatára vonatkozott. Ezután *Forró Pál* dr. a nemzetközi filmsajtóról beszélt és az erre vonatkozó indítványát *Cróze* elnökhöz nyújtotta be. *Tavano*, a francia film-kölcsönzők megbízottja az európai filmek összefogását javasolta. Nemzetközi szövetség létesítésétől várja az európai filmhelyzet megjavulását. Utána többen felszólalnak az amerikaiak ellen. Mindenki megegyezett abban, hogy az amerikai tőkével nagyon nehéz fölvenni a harcot. *Cróze* elnök majdnem minden felszólalásra válaszolt. Kijelentette, hogy a kongresszus legérdekesebb kérdését tárgyalják most. Az európai országoknak föltétlenül valamilyen formában össze kell fogniok, hogy hathatósan és együttesen tudjanak védekezni az amerikai film beözönlése ellen. Kijelenti többek között, hogy az európai közönség már unja a tartalmatlan üres, blöffszerű amerikai filmeket, amelyek csak az átlagos műveltségű közönség igényeit tudják kiszolgálni. Nemzetközi szervezetet kell létesíteni *Önálló Filmsajtó Iroda* (*Federation Internationale de la Presse Cinematographique*) címmel. Rendkívül feltűnő volt, hogy az amerikaiak nem voltak jelen az üléseken, amelyeken az amerikai kérdés is szóba került. Ezután *Palágyi Róbert* dr., a Magyar Színvadi Szerzők képviselője nyújtotta be indítványát. Az indítvány szerint kezdjen akciót a nemzetközi filmkongresszus, hogy minden államban a filmet a kultuszminisztériumok hatásköre alá helyezték. Elhatározták, hogy *Palágyi* indítványát megfontolás alá veszik. A filmcenzura ügyében pedig föllíratot fognak intézni a kormány-

hát a különböző nemzetek emberei könnyen megismerik egymást, tudatába jönnek annak, hogy az ember ugyanaz az érző és szenvedő lény az egész földön, az emberiség minden tagjának közös reményei és fájdalmai vannak, egyaránt sujtják őket a földi csapások és egyaránt örülnek a nyugodt fejlődésnek. A film így a legjobb eszköze az egységes emberi léleknek a megteremtésére, amelyben az értelem egyesül a jószággal, s amely, mihelyt valóban megszületik, egy jobb társadalmat, a béke és a munka jótéteményeit fogja életre szólítani. Ebben a meggyőződésben üdvözlí a francia kormány nevében a bizottság tagjait.

A francia lapok különböző kommentárokkal kísérték a kongresszus működését. A legérdekesebb cikket a magyarokról az előkelő *Cinematographie Francaise* közölte. A cikket nagy érdeklődéssel fogadták nemcsak a franciák, hanem a különböző nemzetiségű delegátusok is.

A *Cinematographie Francaise* cikkében kiemeli, hogy a *Felicides* Román kultusz-minisztériumi tanácsos vezetésével Párisba jött magyar delegáció a kongresszus minden munkájából teljes mértékben kivette a maga részét. Teljes elismeréssel illeti azt a törekvést, amellyel Magyarország a filmet a kultúra és a népoktatás szolgálatába állítja.

— *Bármilyen kicsi is Magyarország,* — írja az előkelő lap — példát mutatót az iskolai oktatás legújabb hatalmas segéd-eszközének felhasználására. Magyarország kötelezővé tette iskoláiban a filmmel való tanítást. S ez még csak a kezdet, miután az iskolai előadások ma még évenként csak nyolcszor vannak előírva, s a vetítéseket egy külön erre a célra alakult társaság rendezi. Magyar barátaink szeretnék, ha ezt minden országban meghonosítanák, s a filmoktatás eredményessége érdekében nemzetközi irodát létesítenek, amelynek az lenne a feladata, hogy lajstromba szedje az egész világon előállított filmeket, amelyek a népművelésben felhasználhatók. A magyar delegációnak ezt a kifejezett kívánságát a kongresszus valamennyi tagja